

# NATIONAL HANDLINGSPLAN FOR ORGANDONATION

PÅ BAGGRUND AF ARBEJDSGRUPPENS FAGLIGE ANBEFALINGER  
VEDRØRENDE ORGANDONATION

JULI 2014



# Indhold

Forord.....	3
Indledning.....	4
Baggrund – hvor langt er vi? .....	5
Hvad vil vi? Handlingsplanens mål og målsætninger .....	7
Arbejdsgruppe vedrørende handlingsplan for organdonation.....	8
Handlingsplanens initiativer.....	9
Bedre anvendelse af eksisterende donorpotentiale.....	9
Bedre omsorg for de pårørende til en donor.....	11
Donorpleje tidligere i forløbet hos uafvendeligt døende.....	12
Flere donationer fra levende donorer (nyretransplantationer).....	12
Organdonation efter hjertedød.....	13
Fra holdning til handling - vi skal få flere til at tage stilling til organdonation.....	13
Gennemførelse af handlingsplanen og opfølgning.....	15

# Forord

Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten er enige om at styrke transplantationsområdet med en national handlingsplan for organdonation.

Dette skal opnås ved at sikre en fortsat positiv holdning til organdonation og transplantation hos befolkningen samt ved at sikre stadig opmærksomhed på muligheden herfor.

Der er derfor udarbejdet en handlingsplan med 23. initiativer, som alle vil være med til at styrke transplantationsområdet.

Handlingsplanen baserer sig på anbefalinger fra Sundhedsstyrelsens faglige arbejdsgruppe vedr. handlingsplan for organdonation.

Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten vil føre disse initiativer ud i livet med henblik på at styrke transplantationsområdet og bidrage til at sikre, at handlingsplanens målsætninger om dels at øge pårørende accept af donation, dels at øge afdelingernes opmærksomhed på donorer bliver realiseret.

Det forudsætter en målrettet indsats fra de ansvarlige aktører, der skal implementere initiativet og sikre, at det bliver ført ud i livet.

Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten vil derfor følge op på gennemførelsen af handlingsplanens initiativer og de opstillede målsætninger, idet Sundhedsstyrelsen vil blive bedt om i 2016 at udarbejde en status på handlingsplanen, herunder på om handlingsplanens initiativer er gennemført.

Det er en forudsætning, at gennemførelsen af handlingsplanen finder sted inden for eksisterende økonomiske rammer.



Minister for sundhed og forebyggelse  
Nick Hækkerup

# Indledning

Over 400 danskere lever i dag med et svigtende organ i håbet om at kunne få transplanteret et nyt. Det er derfor vigtigt, at vi arbejder målrettet med at forbedre og styrke indsatsen på området.

Målet med en national handlingsplan for organdonation er at styrke transplantationsområdet, sådan at så mange som muligt med behov for et nyt organ får mulighed for transplantation.

Dette mål skal vi nå ved dels at sikre en fortsat positiv holdning til organdonation og transplantation i befolkningen, dels at sikre stadig opmærksomhed på muligheden for organdonation og transplantation i sundhedsvæsenet.

**Handlingsplanens formål er at styrke transplantationsområdet, sådan at så mange som muligt med behov for et nyt organ får mulighed for transplantation.**

Der er allerede en betydelig opbakning til organdonation i befolkningen. Det kommer til udtryk både i forbindelse med holdningsundersøgelser og i forbindelse med, at pårørende tager stilling til donation.

Denne positive holdning skal fastholdes – og gerne styrkes. Gennem oplysningsindsats skal vi styrke befolkningens viden om emnet samt anspore til, at man taler med sine pårørende om emnet og tager stilling til donation. Det vil alt andet lige gøre en samtale om organdonation lidt nemmere for de pårørende, som i forvejen står i en vanskelig situation, hvis de kender afdødes eget ønske.

Donation og transplantationsmuligheden skal samtidig ydes en stadig opmærksomhed i sundhedsvæsenet og blandt sundhedspersonalet, så det sikres, at der i alle relevante tilfælde tages stilling til donation. Det gælder både på landets intensivafdelinger, hvor langt de fleste donationsforløb finder sted, men også i resten af sundhedsvæsenet.

Denne handlingsplan indeholder 23 initiativer til at styrke transplantationsområdet og baserer sig på de faglige anbefalinger fra arbejdsgruppen vedr. handlingsplan for organdonation.

# Baggrund – hvor langt er vi?

Der har de senere år været skærpet fokus på at styrke indsatsen for organdonation. Siden hjernedøds-kriteriet blev indført i 1990, har der fortløbende været oplysningsindsats i forhold til befolkningen og en indsats i forhold til sundhedspersonalet.

## Hjernedøds-kriteriet

I 1990 indførtes hjernedøds-kriteriet, som betyder, at en person er død ved uopretteligt ophør af al hjerne-funktion.

En potentiel donor defineres som en patient, der har en dødelig skade i hjernen og som samtidig er bevidst-løs, uden reaktioner og uden egen vejtrækning. Så længe behandling af patienten er en mulighed, er fokus naturligvis udelukkende herpå.

## Oplysningsindsats

Oplysningsindsatsen i forhold til befolkningen har omfattet mulighed for dels at erhverve viden om organdona-tion og transplantation, dels at tilkendegive sin holdning til organdonation. Som borger kan man tilkendegive sin holdning på tre ligeværdige måder:

- ved at tilmelde sig Donorregistret,
- ved at bære et donorkort på sig, eller
- ved at fortælle de pårørende om sin holdning.

Der er igangsat initiativer, som skal gøre det så let som muligt at tilkendegive sin holdning. Der udsendes do-norkort sammen med nye sundhedskort, og der udleveres donorkort i forbindelse med nye pas. Endeligt er det muligt at tilkendegive sin holdning via [www.sundhed.dk](http://www.sundhed.dk) ved tilmelding til Donorregistret. Det havde 850.088 danskere gjort ved udgangen af 2013.

## Indsatsen i forhold til sundhedsvæsenet

Indsatsen i forhold til sundhedsvæsenet og sundhedspersonalet blev intensiveret i 2008 med oprettelsen af Dansk Center for Organdonation. Det overordnede formål med at etablere centret var at optimere anvendel-sen af det foreliggende organpotentiale samt at øge og sikre kvaliteten overfor såvel pårørende til organdono-rer som den indsats, der ydes fra det involverede personale på området. Dette er bl.a. sket gennem er udpeg-ning af nøglepersoner på alle intensivafdelinger, etablering af organdonations korps, uddannelsesstilbud og aktivitetsmonitorering.

Status er således, at der er:

- Udpeget *nøglepersoner* på alle intensivafdelinger, som skal være med til at sikre, at der er fokus på organdonation, og at der tages stilling til donation i alle relevante tilfælde.

- Etableret et *organdonationskorps*, hvor erfarne læger og sygeplejersker kan træde til med ekstra ressourcer og understøtte de opgaver, som den enkelte donorafdeling vurderer at have behov for.
- Igangsat en række *øvrige uddannelsesmæssige tiltag* i form af temamøder, møder med de enkelte sygehuse om deres indsats på området, udarbejdelse af vejledninger og e-learningprogrammer m.v. Et særligt fokusområde har været "den gode samtale om organdonation" for herigennem at optimere personalets kompetencer i forbindelse med samtalen med de pårørende.
- Iværksat *monitorering af donationsaktivitet*, hvor afdelingerne indrapporterer om donoraktivitet.

Den nationale handlingsplan for organdonation tager afsæt i og bygger videre på denne indsats.

### Fakta om organdonation

Ved udgangen af 2012 stod næsten 400 personer aktivt på venteliste til et nyt organ. Ved udgangen af 2013 stod ca. 420 personer aktivt på venteliste til et nyt organ. 27 personer døde i 2013, mens de stod på venteliste til et nyt organ.

I 2012 var der 150 personer, som donerede organer. I 2013 165 personer.

I 2013 blev der i alt foretaget 305 transplantationer, jf. også tabellerne nedenfor.

Antal donorer	2012	2013
Fra afdøde	73	58
Fra levende	77	107
<b>I alt</b>	<b>150</b>	<b>165</b>

Transplanterede organer	2012	2013
Hjerte	26	17
Nyre - fra afdøde	137	108
Nyre - fra levende	77	107
Lever	48	42
Lunge	30	31
<b>I alt</b>	<b>318</b>	<b>305</b>

I Danmark har man sammenlignet med andre lande en forholdsvis lav donorrage (målt som antal donorer per million indbyggere), men en relativ høj udnyttelsesgrad af organer. En afdød organdonor afgav således i gennemsnit 3,4 organer i 2012 og 3,7 organer i 2013.

I Danmark kan organdonation foretages på alle landets pt. 44 intensivafdelinger, men 2/3 af donationsforløbene finder sted på de fire neurointensive afdelinger på Odense Universitetshospital, Rigshospitalet, Aarhus Universitetshospital og Aalborg Universitetshospital.

Organtransplantationer finder sted på et af landets tre transplantationscentre (Rigshospitalet, Aarhus Universitetshospital og Odense Universitetshospital).

# Hvad vil vi? Handlingsplanens mål og målsætninger

Regeringens (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstres, Dansk Folkepartis, Socialistisk Folkepartis og Enhedslistens mål med en national handlingsplan for organdonation er at styrke transplantationsområdet, sådan at så mange som muligt med behov for et nyt organ får mulighed for transplantation.

Dette mål skal opnås ved:

- at sikre en fortsat positiv holdning til organdonation og transplantation hos befolkningen samt
- at sikre stadig opmærksomhed på muligheden for organdonation og transplantation i sundhedsvæsenet.

Befolkningens holdning og sundhedsvæsenets opmærksomhed i forhold til donation kan bl.a. måles ved hjælp af de mål, som Dansk Center for Organdonation har sat til donorafdelingerne om, at 80 pct. af de pårørende giver tilladelse til donation, og at det i højst 5 pct. af tilfældene accepteres, at afdelingerne overser, at en patients tilstand kan føre til hjernedød.

Målsætningen vedr. de pårørendes accept på 80 procent blev nået i 2012. For dette mål fastsættes derfor en højere målsætning på 85 procent. Hensigten er at øge pårørendes accept af donation til 85 procent frem mod 2020. Målsætningen vedr. afdelingernes opmærksomhed på donorer fastholdes uændret.

## Handlingsplanens målsætninger:

	Målsætning	Resultat (2012)
Øge pårørendes accept af donation	85%	80%
Øge afdelingernes opmærksomhed på Donorer (tilfælde hvor det accepteres, at afdelingerne overser, at en patients tilstand kan føre til hjernedød)	≥ 5%	10%

Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten ønsker, at Dansk Center for Organdonation i samarbejde med den nedsatte styregruppe følger og vurderer udviklingen i målopfyldelse for begge mål, og herunder overvejer hvorvidt der kan og bør sættes nye mål for afdelingernes opmærksomhed på donorer.

# Arbejdsgruppe vedrørende handlingsplan for organdonation

Ministeren for sundhed og forebyggelse nedsatte i vinteren 2013 en arbejdsgruppen med det formål at udarbejde en handlingsplan for organdonation.

Arbejdsgruppen bestod af Sundhedsstyrelsen (formand), Dansk Center for Organdonation, Dansk Transplantations Selskab, Dansk Selskab for Anæstesiologi og Intern Medicin, Dansk Neurokirurgisk Selskab, Hjerteforeningen, Nyreforeningen, Danmarks Lungeforening, Danske Regioner og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.

Arbejdsgruppen afrapporterede i januar 2014.

Arbejdsgruppens rapport indeholder 23 konkrete anbefalinger til at styrke transplantationsområdet. Disse anbefalinger fordeler sig på følgende seks områder:

1. Bedre anvendelse af eksisterende donorpotentiale
2. Bedre omsorg for pårørende
3. Donorpleje tidligere i forløbet hos uafvendeligt døende
4. Mulighed for flere levende donorer (nyretransplantationer)
5. Transplantation af organer fra hjertedøde donorer
6. Initiativer for at få flere til at tage stilling til organdonation

Den nationale handlingsplan baserer sig på arbejdsgruppens anbefalinger og vurderinger.



# Handlingsplanens initiativer

Handlingsplanen indeholder 23 initiativer til at styrke indsatsen på transplantationsområdet.

De første 9 initiativer har til formål at sikre en mere effektiv anvendelse af det eksisterende donorpotentiale. De resterende initiativer i handlingsplanen vedrører, hvordan en eventuel udvidelse af det eksisterende donorpotentiale kan finde sted *enten* ved tidligere pleje i forløbet hos uafvendeligt døende, flere donationer fra levende donorer, brug af hjertedøde donorer *eller* ved at flere har taget stilling til organdonation, og at samtalen med de pårørende til en potentiel donor bliver lettere for alle.

## Bedre anvendelse af eksisterende donorpotentiale

Sammenlignet med andre lande har vi i Danmark en relativt lav donationsrate (forstået som antal donorer per million indbyggere). Der er derfor behov for at sikre en mere effektiv anvendelse af det eksisterende donorpotentiale.

### Udnyttelse af donorpotentiale

I 2012 indberettede intensivafdelingerne 2.868 dødsfald, heraf havde 619 af patienterne pådraget sig en hjerneskade af en sådan karakter, at de risikerede at hjernedø. Af de 619 patienter var der 345 tilfælde, hvor patienternes tilstand ikke opfyldte betingelserne for at hjernedø. I alt var således 274 patienter potentielle donorer, heraf blev 81 accepteret til donation.

I de tilfælde, hvor organdonation ikke blev gennemført – dvs. i 193 tilfælde – skyldes 60 procent en lægefaglig vurdering af, at organerne ikke var egnede til donation. 20 procent af tilfældene var manglende samtykke fra donor eller pårørende, og manglende angivelser udgjorde de sidste 20 procent.

### *Mere viden om, hvorfor potentielle organdonorer og organer ikke udnyttes i dag*

Der er i Danmark ikke systematisk indsamlet detaljerede oplysninger om årsager til, at transplantationscentre afviser potentielle donorer eller enkelte organer. Der er derfor behov for en styrket monitorering på området med henblik på at sikre et robust vidensgrundlag.

Handlingsplanens initiativer til at opnå større viden om, hvorfor potentielle organdonorer og organer ikke udnyttes i dag:

1. Transplantationscentre udarbejder fælles retningslinjer for registrering af data i forbindelse med donortilmelding fra intensivafdelingerne til transplantationscentre,
2. Transplantationscentre etablerer i samarbejde med Dansk Center for Organdonation en national monitorering vedrørende frafald af donorpotentiale på transplantationscentre samt retningslinjer for opfølgning på monitoreringens resultater.

### *Styrket organisering af indsatsen og forankring af ledelsesansvar*

Det er vigtigt, at vi på sundhedsområdet løbende sikrer, at ny viden og gode løsninger udbredes. Det gælder også i forhold til organdonation. For at minimere tabet af egnede donororganer er der derfor behov for at af-dække "best practice" for de hospitaler, der har en god udnyttelse af donorpotentialet, så de gode løsninger og erfaringer kan udbredes til alle landets hospitaler.

Der er generelt gode erfaringer med nøglepersonordningen, men der er behov for en formaliseret forankring af nøglepersonsordningen *samt* en fælles hospitalsindsats på området med et tæt samarbejde mellem intensivafdelingen og de øvrige involverede afdelinger på hospitalet.

For at dette skal lykkes, er der samtidig behov for en tydeligere forankring af opgaven med organdonation på ledelsesniveau. Hospitalsledelserne har derfor også en række vigtige opgaver.

Handlingsplanens initiativer til at styrke organiseringen af indsatsen og ledelsesansvaret omkring organdonation:

3. Hospitalsledelserne, intensivafdelingernes ledelser og Dansk Center for Organdonation afdækker 'best practice' for hospitalernes anvendelse af donorpotentiale samt målrettet deling af 'best practice' mellem hospitalerne og de enkelte afdelinger.
4. Dansk Center for Organdonation, Sundhedsstyrelsen samt de involverede hospitals- og afdelingsledelser reviderer nøglepersonsordningen på intensivafdelingerne med udgangspunkt i afdækningen af 'best practice', samt beskrivelse af en funktion som donationsansvarlig hospitalsnøgleperson, som skal understøtte det tværgående arbejde med organdonation inden for samme hospital.
5. Sundhedsstyrelsen indskrifter nøglepersonsordningen i specialevejledningen for anæstesiologi ved speciale gennemgangen i 2014 sammen med minimumskrav til intensivafdelingernes beredskab for at gennemføre organdonation.
6. Regionerne, hospitalsledelserne og afdelingsledelserne formaliserer kvalitetsudvikling af området via ledelsesopfølgning fra hospitalsledelsen og regionerne i forbindelse med rapportering fra Organdonationsdatabasen.

### *Standardisering af procedurer og retningslinjer – fra patient til donor til modtager*

Ophør af behandling af døende patienter med omfattende skader i hjernen bør ikke ske før muligheden for organdonation er undersøgt. Det er derfor vigtigt, at der er et ensartet og klinisk beslutningsgrundlag i form af relevante vejledninger på området. Det skal dog samtidig understreges, at der aldrig må opstå tvivl om, at fokus udelukkende er på behandling af patienten, så længe behandling er en mulighed.

Handlingsplanens initiativ til at standardisere procedurer og retningslinjer:

7. De relevante vejledninger fra Dansk Neurokirurgisk Selskab, Dansk Selskab for Anæstesiologi og Intensiv Medicin, Dansk Neurologisk Selskab skal medvirke til at skabe en praksis, så ophør af behandling af døende patienter med omfattende skader i hjernen ikke sker, før muligheden for organdonation er undersøgt.

### *Personalets ansvar for at spørge de pårørende om organdonation*

Det er afgørende for optimal anvendelse af donorpotentialet, at sundhedspersonalet er opmærksomt på muligheden for organdonation, når det vurderes, at en patient med hjerneskade ikke kan overleve. Det er også

vigtigt, at det afklares, om der er samtykke til organdonation med henblik på at sikre sundhedslovens formål om respekt for det enkelte menneske, dets integritet og selvbestemmelse.

Handlingsplanens initiativer til at forpligte personalet til at spørge de pårørende om organdonation:

8. Sundhedsstyrelsen reviderer vejledning nr. 101 af 08/12/2006 om samtykke til transplantation fra afdøde personer med henblik på at tydeliggøre, at lægen forud for behandlingsophør altid bør undersøge afdødes og/eller de pårørendes stillingtagen til organdonation i tilfælde, hvor en patients tilstand gør, at donation kan blive relevant.
9. Regionerne følger systematisk op på anvendelsen af den reviderede vejledning på de enkelte hospitaler samt har fokus på ledelsesansvaret for, at der i relevante tilfælde altid bliver taget stilling til organdonation.

### **Bedre omsorg for de pårørende til en donor**

Som pårørende til en potentiel donor er det en stor og svær beslutning at tage stilling til organdonation midt i sorgen over at skulle miste en af sine nærmeste. Det er derfor vigtigt, at de pårørende sikres gode rammer for en værdig afsked. I 2010 udarbejdede en national arbejdsgruppe under Dansk Center for Organdonation en strategi for udviklingen af pårørendeområdet. Et særligt fokus punkt var ”den gode samtale om organdonation” på hospitalerne.

”Den gode samtale” omfatter følgende:

- Hvad vil det sige at være hjernedød
- Hvad sker der under donoroperationen
- Hvad sker der inden operationen
- Muligheden for at tage afsked

Dansk Center for Organdonation har udviklet et omfattende læringsmateriale til hospitalerne om ”den gode samtale” og samarbejder også med hospitalerne om at udvikle omsorgen for de pårørende. Heri indgår etablering af bedre muligheder for, at familien kan være til stede på afdelingen i et skærmet miljø, markering af dødens indtræden, opfølgning efter afsluttet donation og afsked.

Der findes dog ikke i Danmark tilbud om ensartet og formaliseret opfølgning overfor de pårørende, *efter man har forladt hospitalet.*

Det er der behov for, da pårørende ofte sidder tilbage med en række ubesvarede spørgsmål, som typisk først dukker op, når sorgen er kommet på afstand, og der ikke længere er kontakt til hospitalet.

Handlingsplanens initiativer til at styrke omsorgen for de pårørende til en donor:

10. Hospitalsledelserne og afdelingsledelserne tilbyder alle donorpårørende en opfølgende samtale med den afdeling, hvor afdøde var organdonor.
11. Dansk Center for Organdonation og patientforeningerne etablerer et pårørendeforum på nettet og et årligt netværksmøde, hvor pårørende får mulighed for at få informationer og komme i dialog med andre, der har været pårørende i et donationsforløb. I dette arbejde skal indarbejdes en officiel anerkendelse af villigheden til at donere. Pårørende skal endvidere tilbydes at blive inddraget i den videre udvikling af pårørendeområdet.
12. Hospitalsledelserne og afdelingsledelserne standardiserer metoden for tilbagemelding og information til de pårørende, så det altid er enkelt at få information om, hvordan det er gået med modtagerne, uanset hvor lang tid, der er gået siden donationen.
13. Dansk Center for Organdonation udvikler informationsmateriale til børn, som er pårørende i et donationsforløb.
14. Regionerne sikrer, at pårørende ikke har udgifter i tilknytning til overflytning af en patient med henblik på diagnosticering af hjernedød og gennemførelse af organdonation. Udgifterne afholdes af regionerne pr. kulance for at undgå, at der opstår tilfælde, hvor pårørende undlader at gennemføre donation af økonomiske grunde.

#### **Donorpleje tidligere i forløbet hos uafvendeligt døende**

Mange af de valg, der træffes for patientbehandling, inden patienten ankommer til en intensivafdeling på et hospital og bliver indlagt, har betydning for, om en patient med en potentielt dødelig skade i hjernen, ender med at blive en potentiel organdonor.

For at belyse om der i Danmark er et uudnyttet donorpotentiale på det præhospitale område, er der behov for en nærmere undersøgelse af bl.a. den behandlingsmæssige praksis i det præhospitale forløb i Danmark. Dansk Center for Organdonation har i 2013 iværksat et projekt, der har fokus på patientforløb *uden for de intensive afdelinger*. Projektets formål er netop at afdække, om der er potentielle organdonorer, som ikke bliver realiseret samt årsagerne hertil. Projektet afsluttes medio 2015.

Handlingsplanens initiativ til at styrke donorplejen tidligere i forløbet hos uafvendeligt døende:

15. Dansk Center for Organdonation fremlægger efter afslutningen af projektet en besvarelse af kommissoriets spørgsmål for styregruppen for Dansk Center for Organdonation med henblik på evt. initiering af ændringer i organiseringen af opgaver forud for og i forbindelse med organdonation.

#### **Fleere donationer fra levende donorer (nyretransplantationer)**

Transplantation fra levende donorer er primært relevant i forhold til nyrepatienter. I slutningen af 2013 stod ca. 420 patienter aktivt på venteliste til et organ, heraf 347 til en nyre. 107 patienter modtog i 2013 en nyre fra en levende donor. Nyretransplantationer fra levende donorer indebærer dog risici for donor – risici som ikke er tilsted ved brug af en afdød donor. For at dække behovet for nyre til meget syge nyrepatienter er der dog behov for også at se på mulighederne for at gennemføre flere transplantationer med nyre fra levende donorer.

Antallet af nyretransplantationer fra levende donorer er steget i Danmark i de seneste år. Udviklingen dækker dog over store forskelle transplantationscentre i mellem.

Handlingsplanens initiativer til at sikre flere donationer fra levende donorer:

16. Transplantationscentre indfører ensartede pakkeforløb, der sikrer et optimalt tidsforløb (hverken for hurtigt eller for langsomt) for donationer fra levende donorer.
17. Transplantationscentre udviser større åbenhed i tilgangen til, hvem der kan være donorer.
18. Transplantationscentre etablerer tilbud fra transplantationscentre om at understøtte patienternes henvendelse til eget netværk om muligheden for at donere en nyre. Tilbuddet skal gives til de patienter, der ønsker det.

### **Organdonation efter hjertedød**

Et stigende antal lande er begyndt at anvende organer, som er udtaget efter hjertedød. Baggrunden er, at behovet for organer til transplantation er højere end antallet af donororganer, der er til rådighed fra hjernedøde. Samtidig vil antallet af patienter, som afgår ved hjernedød, falde i takt med, at sundhedspersonalet på intensivafdelingerne blive bedre til at forebygge, diagnosticere og behandle neurokirurgiske hovedskader.

En væsentlig årsag til, at donation efter hjertedød ikke har været praktiseret i større omfang, er, at procedurerne i forbindelse med denne form for organdonation indebærer, at organer er uden ilttilførsel i en periode efter ophør af hjertefunktion, og til dødens indtræden kan konstateres. Manglende ilt påvirker organerne, og øger risikoen for nedsat eller manglende funktion af organet efter transplantation.

Handlingsplanens anbefaling i forhold til organdonation efter hjertedød:

19. Transplantationscentre iværksætter for nuværende *ikke* generelt initiativer med henblik på at transplantere organer fra hjertedøde donorer. Transplantationer med lunger fra hjertedøde donorer kan overvejes, såfremt den teknologiske udvikling giver nye muligheder for at anvende lunger, som har været uden ilttilførsel og uden nedkøling i en længere periode efter, at dødens indtræden er konstateret.

### **Fra holdning til handling - vi skal få flere til at tage stilling til organdonation**

Siden 1990, hvor hjernedøds-kriteriet blev indført, er der sket en stor og positiv udvikling i befolkningens holdning til organdonation. I den sidste holdningsundersøgelse fra 2006 udtrykker 87 procent af danskerne en positiv holdning overfor organdonation mod 30 procent i 1995. Den positive holdning giver sig også udslag i, at 80 procent af de adspurgte pårørende i dag siger ja til, at organer fra deres pårørende må anvendes til donation.

Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten ønsker at fortsætte denne udvikling, så den positive holdning fastholdes og også gerne forbedres – samt at vi får endnu flere til at tage stilling til organdonation. Et sikkert kendskab til afdødes holdning letter de i forvejen vanskelige situationer, hvor spørgsmålet om organdonation rejses i forbindelse med et dødsfald, og hvor tvivlen om afdødes holdning kan afholde nogle pårørende fra at sige ja til organdonation. Det er derfor vigtigt at tage stilling til organdonation. Det kan man gøre på tre ligeværdige måder:

- Ved at tilmelde sig i Donorregistret Ved at udfylde et donorkort og bære det på sig eller
- Ved at fortælle sine nærmeste om sin beslutning.

### **Donorregistret**

Samtidig med hjernedødsriteriets indførelse oprettede Sundhedsstyrelsen et donorregister, hvor borgere, der har taget stilling til organdonation kan registrere sig. Donorregistret er det eneste måleredskab, der viser, hvor mange mennesker, der med sikkerhed har taget stilling. Dertil kommer de personer, der bærer et donorkort på sig og/eller har fortalt sin familie og nærmeste om sin beslutning om organdonation. Med udgangen af 2013 havde 850.088 danskere tilmeldt sig Donorregistret. Man kan tilmelde sig Donorregistret på [www.sundhed.dk](http://www.sundhed.dk), eller ved at indsende blanketten i donorfolderen.

Handlingsplanens initiativer til at få flere til at tage stilling til organdonation:

20. Sundhedsstyrelsen undersøger ibrugtagning af nudging for borgernes tilkendegivelse af stillingtagen til organdonation, herunder undersøges de konkrete muligheder for etablering af nudging på hhv. borger.dk, sundhed.dk, og e-boks.
21. Sundhed.dk og Sundhedsstyrelsen sikrer større brugervenlighed ved tilmelding til Donorregistret via sundhed.dk samt mulighed for at tilmelde sig via mobil eller tablet.
22. Sundhedsstyrelsen, Patientforeningerne og Dansk Center for Organdonation indstifter en årlige Organdonationsdag som platform for en årlig kampagne med det formål at skabe dialog og debat om organdonation.
23. Dansk Center for Organdonation og patientforeningerne styrker sammenhængskraften i kommunikationen om organdonation ved gennemførelse af en strukturel ændring således, at Oplysning om Organdonations sekretariatsfunktion overføres til Dansk Center for Organdonation.

# Gennemførelse af handlingsplanen og opfølgning

Handlingsplanen beskriver 23 initiativer, der er anbefalet af den faglige arbejdsgruppe vedr. organdonation. Disse initiativer vil Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten føre ud i livet med henblik på at styrke transplantationsområdet og bidrage til at sikre, at handlingsplanens målsætninger om dels at øge pårørende accept af donation, dels at øge afdelingernes opmærksomhed på donorer bliver realiseret.

Det forudsætter en målrettet indsats fra de ansvarlige aktører, der skal implementere initiativet og sikre, at det bliver ført ud i livet. De relevante aktører har selv siddet med i den faglige arbejdsgruppe, hvilket sikrer en forankring af initiativerne.

Regeringen (Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten vil samtidig følge op på gennemførelsen af handlingsplanens initiativer og de opstillede målsætninger.

For det første vil Dansk Center for Organdonation i samarbejde med den nedsatte styregruppe blive anmodet om at følge og vurdere udviklingen i målopfyldelse for de to målsætninger.

For det andet vil Sundhedsstyrelsen i 2016 udarbejde en status på handlingsplanen, herunder på om handlingsplanens initiativer er gennemført.

Det er en forudsætning, at gennemførelsen af handlingsplanen finder sted inden for eksisterende økonomiske rammer.

